

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 12 lutego 2016 r. (data stempla pocztowego, k. 32), skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Finansów oraz Ministrowi Sportu i Turystyki, powodowie T. S. i B. S. reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, wnieśli o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kwoty 5.226,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 25 września 2015 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że zawarli, za pośrednictwem agenta turystycznego z organizatorem (...) S.A. umowę, której przedmiotem było zorganizowanie imprezy turystycznej w Grecji w okresie od dnia 5.08.2012 r.-19.08.2012 r. (nr rezerwacji (...)). Z tytułu tej umowy powodowie byli zobowiązani do zapłaty kwoty 5.226 zł, którą powodowie zapłacili działającemu na rzecz organizatora turystyki agentowi turystycznemu, który następnie przekazał je organizatorowi turystyki po uwzględnieniu swojej prowizji.

Biuro (...) posiadało umowę gwarancji ubezpieczeniowej w Towarzystwie (...) S.A. (gwarancja nr GT (...) z dnia 05.09.2011 r.). Biuro podróży dnia 03 sierpnia 2012 r. złożyło w Urzędzie Marszałkowskim Województwa (...) oświadczenie o swojej niewypłacalności. Z zabezpieczenia finansowego organizatora turystyki powodowie otrzymali zwrot kwoty 20,21 zł, o czym powodowie zostali poinformowani w dniu otrzymania tej kwoty, tj. w dniu 25 kwietnia 2014 r. W związku z poniesioną szkodą powodowie wezwali Skarb Państwa – Ministerstwo Finansów do zapłaty odszkodowania w wysokości 5.205,79 zł na podstawie dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1990 r. 90/314/EWG w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 10, s. 132 – dalej Dyrektywa 90/314). Wezwanie okazało się bezskuteczne. W zakresie dochodzonych odsetek powodowie wskazali, iż pozwany otrzymał wezwanie do zapłaty odszkodowania dnia 21 września 2015 r. z 3-dniowym terminem zapłaty a więc roszczenie stało się wymagalne dnia 25 września 2015 r. (pozew k. 1-15).

W odpowiedzi na pozew z dnia 04 kwietnia 2016 r. (data nadania w placówce pocztowej, k. 74) pozwany Skarb Państwa – Minister Sportu i Turystyki wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oddzielnie dla każdego z ustanowionych w sprawie pełnomocników Skarbu Państwa. Pozwany wniósł ponadto o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanego (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej zgodnie z art. 194 § 1 k.p.c., jako podmiotu odpowiedzialnego za ustanowienie zabezpieczenia na poziomie niezapewniającym zwrotu klientom pełnej wpłaty środków. Z uwagi na toczące się postępowanie karne przed Sądem Okręgowym w Bielsku-Białej w sprawie o sygn. akt III K 164/14 pozwany wniósł o zawieszenie postępowania w niniejszej sprawie. Pozwany zakwestionował roszczenie co do zasady i co do wysokości. Podniósł, że powodowie nie udowodnili przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, a także zakwestionował żądanie odsetek i termin początkowy ich naliczania. Pozwany wskazał także niezasadność twierdzeń powodów co do nieprawidłowej implementacji Dyrektywy 90/314 do polskiego porządku prawnego, brak prejudykatu, o którym mowa w treści art. 417¹ § 1 k.c. Co więcej podkreślił, iż adresatem roszczeń powodów powinien być organizator imprezy turystycznej, a powodowie nie udowodnili m.in. nieskuteczności dochodzenia przedmiotowego roszczenia od (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej, osób zarządzających spółką, czy zwrotu pobranej przez agenta prowizji od umowy. (odpowiedź na pozew Skarbu Państwa – Ministra Sportu i Turystyki, k. 49-62v).

Skarb Państwa – Minister Finansów w odpowiedzi na pozew z dnia 24 marca 2016 r. (data nadania w placówce pocztowej, k. 48) wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki kosztów zastępstwa procesowego. Podniósł brak podstawy prawnej przewidującej ochronę na wypadek niewypłacalności organizatora i/lub punktu sprzedaży detalicznej, bezzasadność zarzutu nieprawidłowej implementacji Dyrektywy 90/314, a także brak podstawy do dochodzenia odsetek od dnia 25 września 2015 r. do dnia zapłaty. Pozwany wskazał, że niezgodność, o której mowa w art. 417¹ § 1 k.c. musi dotyczyć danego aktu prawnego (przepisów implementujących postanowienia Dyrektywy 90/314), a powoływanie się na niezgodność rozwiązań prawnych innych państw jest

nadużyciem prawa. Przesłanki do dochodzenia przez jednostkę od państwa członkowskiego odszkodowania z powodu niewłaściwej implementacji dyrektywy w tym wypadku nie zostały spełnione albowiem Dyrektywa 90/314 nie przyznaje jednostkom prawa w sposób oczywisty i bezwarunkowy i jest skierowana do organizatora usług turystycznych. Ponadto, w jego ocenie nie doszło do poważnego naruszenia prawa, a powodowie nie wykazali poniesienia szkody ani związku przyczynowego między odpowiedzialnością Skarbu Państwa a niewypłacalnością biura podróży. W ocenie pozwanego wskazówką przy interpretacji art. 7 Dyrektywy 90/314 winna stanowić nowa dyrektywa (UE) (...). (odpowiedź na pozew Skarbu Państwa – Ministra Finansów k. 41-44)

Do zamknięcia rozprawy stanowiska stron nie uległy zmianie.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 08 grudnia 2011 r. B. S. zawarła z Biurem (...) S.A. w B., za pośrednictwem agenta Biura (...) spółka jawna w S., umowę udziału w imprezie turystycznej (nr rezerwacji (...)) w okresie od dnia 05 sierpnia 2012 r. do dnia 19 sierpnia 2012 r. dla dwóch osób za łączną cenę 5.226,00 zł, która została w całości zapłacona w dwóch ratach.

Dowód: poświadczona za zgodność z oryginałem przez pełnomocnika kopia umowy z dnia 08 grudnia 2011 r. - k. 19; potwierdzenia wpłaty – k. 20; zeznania powodów na rozprawie w dniu 21 czerwca 2016 r. – k. 127v-128

W dniach 12 grudnia 2011 r. i 06 lipca 2012 r. Biuro (...) spółka jawna w S. przelało na konto Biura (...) w B. kwoty 3.200 zł oraz 9.424,96 zł w tym tytułem zaliczek do rezerwacji nr (...).

Dowód: potwierdzenia przelewów – k. 21 i 22

Biuro (...) S.A. złożyło w dniu 03 sierpnia 2012 r. w Urzędzie Marszałkowskim Województwa (...) oświadczenie o swojej niewypłacalności. Powodowie dowiedzieli się o niewypłacalności biura (...) S.A. ze strony internetowej biura podróży.

Dowód: komunikat Urzędu Marszałkowskiego Województwa (...) – k. 27 ; zeznania powódki na rozprawie w dniu 21 czerwca 2016 r. – k. 127v-128

Dnia 01 września 2012 r. T. S. i B. S. złożyli Marszałkowi Województwa (...) zgłoszenie roszczenia z gwarancji ubezpieczeniowej turystycznej, tj. oświadczenie o niewykonaniu względem nich przez Biuro (...) w B. zobowiązań umownych o łącznej wartości 5.226 zł w związku z rezerwacją nr (...).

Dowód: formularz zgłoszenia – k. 23-25, k. 135-137

W dniu 22 czerwca 2012 r. w (...) S.A. w B. została przeprowadzona kontrola z upoważnienia Marszałka Województwa (...) w zakresie zgodności działalności organizatora turystyki, agenta turystycznego z obowiązującymi przepisami ustawy o usługach turystycznych. W wyniku kontroli wezwano organizatora turystyki do podniesienia minimalnej sumy gwarancji ubezpieczeniowej dostosowanej do faktycznych terminów pobierania przedpłat.

Dowód: wystąpienie pokontrolne – k. 150-151

Decyzją z dnia 03 października 2012 r. nr (...) Marszałek Województwa (...) zakazał wykonywania przez (...) S.A. w B. działalności gospodarczej w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych, objętej wpisem do Rejestru organizatorów i pośredników turystycznych nr 847 przez okres 3 lat i wykreślił z Rejestru wpis dotyczący tego przedsiębiorcy.

Dowód: decyzja nr (...) – k. 146-148

T. S. i B. S. otrzymali od Towarzystwa (...) S.A. kwotę 20,21 zł tytułem zwrotu części wpłaconej ceny za organizację imprezy turystycznej, o czym powodowie dowiedzieli się na podstawie danych z konta bankowego.

Dowód: potwierdzenie wykonania przelewu – k. 26; zawiadomienie o realizacji płatności z gwarancji ubezpieczeniowej – k. 133-134; zeznania powodów na rozprawie w dniu 21 czerwca 2016 r. – k. 127v-128

Dnia 14 września 2015 r. pełnomocnik T. S. i B. S. wezwał Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Finansów do zapłaty kwoty 5.205,79 zł tytułem odszkodowania w terminie 3 dni od dnia otrzymania wezwania (data odbioru 21 września 2015 r.). Minister Finansów uznał ich roszczenia za bezzasadne.

Dowód: okoliczność bezsporna, przesądowe wezwanie do zapłaty z załącznikami – k. 28-30, pismo Ministerstwa Finansów z dnia 30 września 2015 r. – k. 31

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym załączonych kserokopii dokumentów, które zostały prawidłowo potwierdzone za zgodność z oryginałem przez pełnomocników stron i nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

Sąd oddalił wniosek powodów o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka T. R. na okoliczność dokonania wpłaty przez agenta turystycznego na rzecz organizatora turystyki w związku z dostatecznym wykazaniem tych okoliczności załączonymi do pozwu dowodami z dokumentów.

Ponadto, na rozprawie w dniu 11 maja 2016 r. Sąd oddalił wniosek pełnomocnika pozwanego o wystąpienie do Sądu Okręgowego w Bielsku Białej III Wydział Karny o ustalenie stanu postępowania w sprawie o sygn. akt III K 164/14, a w konsekwencji oddalił także wniosek o zawieszenie postępowania. W ocenie Sądu nieistotne dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie pozostawały bowiem okoliczności związane z ewentualnymi czynami zabronionymi, jakich dopuścili się osoby działające w imieniu (...) S.A. Podstawy faktyczne powództwa nakreślili powodowie, którzy w tej sprawie nie pozywali ani Spółki, ani członków organów zarządzających tej Spółki. Dlatego w ocenie Sądu nie zachodziły przesłanki z art. 177 § 1 pkt 4 k.p.c.

Sąd dopuścił dowód z zeznań powodów na okoliczności związane z zawartą umową, zapłacenia ceny z niej wynikającej, wysokości otrzymanego zwrotu z zabezpieczenia finansowego organizatora turystyki i nieotrzymania zwrotu z żadnego innego źródła. Zeznania powodów złożone na rozprawie w dniu 21 czerwca 2016 r. wyczerpująco wyjaśniły okoliczności zawarcia umowy a także powzięcia przez nich wiedzy co do ogłoszenia niewypłacalności biura (...) S.A. w B.. Powodowie podkreślili, że nie zostali powiadomieni o dokonanej płatności z gwarancji ubezpieczeniowej kwoty 20,21 zł. Zeznali również, iż nie kierowali w związku z zawartą umową roszczeń do innych, poza pozwanym, podmiotów. Zeznania powodów były jasne, logiczne i nie zostały zakwestionowane przez żadną ze stron. Sąd również nie znalazł podstaw do ich podważenia i uczynił je także podstawą ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje.

W przedmiotowej sprawie powodowie domagali się od Skarbu Państwa zapłaty kwoty 5.226 zł tytułem odszkodowania za nieprawidłową implementację Dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1990 r. 90/314/EWG w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 10, s. 132). Żądana kwota stanowiła część ceny wpłaconej na rzecz organizatora, który w związku z niewypłacalnością nie wykonał umowy o imprezę turystyczną zawartej z powodami (powodowie otrzymali zwrot części ceny z gwarancji ubezpieczeniowej biura podróży w wysokości 20,21 zł). Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Finansów oraz Ministra Sportu i Turystyki wnosił o oddalenie powództwa w całości jako bezpodstawnego. Pełnomocnicy pozwanego wskazywali m. in. na to, że art. 7 powołanej dyrektywy został prawidłowo wprowadzony do polskiego porządku prawnego.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu nie wykazania przez powodów skutecznego zawarcia z organizatorem turystyki umowy o świadczenie usługi turystycznej za pośrednictwem agenta (...) spółka jawna w S. oraz zarzutu braku wykazania transferu środków przez agenta na rzecz organizatora imprezy turystycznej.

Stosownie do art. 758 k.c. przez umowę agencyjną przyjmujący zlecenie (agent) zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, do stałego pośredniczenia, za wynagrodzeniem, przy zawieraniu z klientami umów na rzecz dającego zlecenie przedsiębiorcy albo do zawierania ich w jego imieniu.

Sąd zważył w tym zakresie, że w złożonej do akt sprawy poświadczony za zgodność z oryginałem kopii umowy z dnia 08 grudnia 2011 r. wskazano organizatora imprezy turystycznej - Biuro (...) w B., jak też agenta turystycznego, tj. (...) spółka jawna w S.. Na umowie tej widnieje, oprócz podpisu powódki, także podpis agenta. W dwóch kolejnych transzach powodowie dokonali przelewu na rachunek organizatora turystyki oraz agenta kwoty odpowiadającej całej cenie imprezy turystycznej, co zostało wykazane przez nich załączonymi do pozwu dowodami w postaci potwierdzeń przelewów.

Zgodnie z treścią art. 759 k.c. w razie wątpliwości poczytuje się, że agent jest upoważniony do przyjmowania dla dającego zlecenie zapłaty za świadczenie, które spełnia za dającego zlecenie, oraz do przyjmowania dla niego świadczeń, za które płaci, jak również do odbierania zawiadomień o wadach oraz oświadczeń dotyczących wykonania umowy, którą zawarł w imieniu dającego zlecenie. Regulacja ta określa domniemany zakres umocowania agenta w stosunku do klienta dającego zlecenie w zakresie wykonania zawartej umowy. Przepis ten znajduje zastosowanie w odniesieniu do agenta-przedstawiciela, który zawarł umowę w imieniu dającego zlecenie. Nadto stosuje się go w razie wątpliwości, a więc wtedy, gdy zakres czynności składających się na wykonanie umowy, do których agent został umocowany, nie został jednoznacznie określony.

W okolicznościach niniejszej sprawy należało uznać, że znajduje w pełni zastosowanie ww. domniemanie, jako że zakres czynności składających się na wykonanie przedmiotowej umowy przez umocowanego agenta został określony w sposób jednoznaczny. Nie bez znaczenia pozostaje także fakt dokonania dwóch przelewów przez agenta na rzecz organizatora turystyki w dniach 12 grudnia 2011 r. oraz 06 lipca 2012 r. tytułem zaliczki i dopłaty do całości rezerwacji powódki nr (...), co zostało wykazane potwierdzeniami ww. przelewów, na których widnieje nr rezerwacji i nazwisko powódki.

W ocenie Sądu, w okolicznościach niniejszej sprawy, nie może budzić wątpliwości fakt, że doszło do zapłaty ceny za wycieczkę na rzecz Biura (...) w B.. Nie znaleziono bowiem jakichkolwiek przesłanek świadczących o tym, że kwota 5.226 złotych nie została przekazana na rzecz biura podróży. W ocenie Sądu o dokonaniu takiej płatności pośrednio świadczą tytuły przelewów z dnia 12 grudnia 2011 r. „S. B. zaliczka do rez. (...) Grecja (1600 zł)” oraz z dnia 06 lipca 2012 r. „W. S. B. rez. (...) Grecja (...),64)” dokonanych przez Biuro (...) Sp. jawna w S. na konto Biura (...) w B.. Co więcej należy uwzględnić, że uiszczenie ceny było warunkiem odbycia się imprezy turystycznej i stanowiło wykonanie zobowiązania klienta biura. Nadto nie należy tracić z pola widzenia tego, że powodowie nie byli wzywani przez biuro podróży, po zawarciu umowy, do zapłaty jakiegokolwiek kwoty z tytułu ceny imprezy turystycznej, co oznacza, że rzeczona suma została w całości przekazana przez agenta na rzecz biura.

W dalszej kolejności pokreślić trzeba, iż pozwany podnosił niewykazanie przez powodów, że przed wytoczeniem powództwa przeciwko Skarbowi Państwa powodowie skorzystali ze wszystkich przysługujących im środków prawnych, tj. przede wszystkim, iż dochodzili roszczeń w pierwszej kolejności od organizatora imprezy turystycznej, czy ewentualnie zgłosili roszczenia w postępowaniu upadłościowym. W ocenie Sądu nieistotne dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie pozostawały okoliczności związane z ewentualnymi czynami zabronionymi, jakich dopuściły się osoby działające w imieniu Biura (...) S.A. w B.. Podstawy faktyczne powództwa nakreślili powodowie, którzy w tej sprawie nie pozywali ani Spółki, ani członków organów zarządzających tej Spółki. Odpowiedzialność Skarbu Państwa powodowie wzięli z zaniechaniem po stronie Skarbu Państwa w ramach wypełnianych obowiązków. Żaden przepis nie wskazuje na odpowiedzialność subsydiarną Skarbu Państwa, więc ustalenie takie nie mogłoby mieć wpływu na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie. W ocenie Sądu odpowiedzialność Skarbu Państwa jest odmienna od odpowiedzialności organizatora turystyki, są to zupełnie odmienne i niezależne od siebie reżimy odpowiedzialności. Wybór podmiotu i reżimu odpowiedzialności należy do powoda, a w niniejszej sprawie powodowie wybrali reżim odpowiedzialności Skarbu Państwa na podstawie art. 417¹ § 1 k.c.

W ocenie Sądu, powództwo jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie w przeważającej części, tj. co do kwoty 5.205,76 zł, albowiem w sprawie zostały spełnione wszystkie przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa ukonstytuowane w treści art. 417¹ § 1 k.c.

W sprawie zostało wykazane, że powodowie zawarli z Biurem (...) w B. umowę o świadczenie usług turystycznych, wykonali oni zobowiązanie w postaci zapłaty ceny w kwocie 5.226 zł, a do wykonania umowy po stronie biura podróży nie doszło z powodu jego niewypłacalności.

Stosownie do art. 417¹ § 1 k.c. jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie aktu normatywnego, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą. Przesłankami odpowiedzialności są: stwierdzenie we właściwym postępowaniu niezgodności z prawem (Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową, ustawą) aktu normatywnego, wyrządzenie szkody przez ten akt normatywny oraz związek przyczynowy pomiędzy szkodą, a określonym aktem normatywnym. W orzecznictwie i judykaturze przyjęto, że pojęcie „aktu normatywnego niezgodnego z prawem” obejmuje także akty normatywne niezgodne z prawem unijnym. W prawie krajowym naprawienia szkody można żądać po uprzednim stwierdzeniu „we właściwym postępowaniu” niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą (prejudykat), dlatego też wykazanie tej przesłanki odpowiedzialności nastąpić może wyłącznie w drodze odrębnego postępowania. Natomiast do ustalenia niezgodności prawa krajowego z prawem unijnym, jako przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej, nie jest potrzebny prejudykat, co oznacza, że to sąd orzekający w sprawie odszkodowania będzie władny do stwierdzenia, czy przedmiotowa niezgodność prawa krajowego z prawem unijnym rzeczywiście wystąpiła. Wskazać należy, że prawo unijne stanowi oddzielny porządek prawny, nie wskazany przez treść art. 417¹ § 1 k.c. i tym samym celowo przez niego pominięty. Niezasadny zatem jest argument strony pozwanej, że brak stwierdzenia niezgodności z prawem unijnym aktu prawa krajowego wymaga przeprowadzenia wcześniejszego odrębnego postępowania. Sąd orzekający w sprawie o odszkodowanie jest uprawniony do stwierdzenia, czy niezgodność prawa krajowego z prawem unijnym rzeczywiście nastąpiła.

Z art. 7 Dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1990 r. 90/314/EWG w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek (Dz. Urz. UE L 158 z dnia 23 czerwca 1990 r., s. 59) wynika, że na wypadek swojej niewypłacalności organizator i/lub punkt sprzedaży detalicznej, będący stroną umowy, powinni zapewnić dostateczne zabezpieczenie umożliwiające zwrot nadpłaconych pieniędzy oraz powrót konsumenta z podróży.

Zgodnie zatem z treścią art. 7 Dyrektywy 90/314 organizator lub sprzedawca powinien zapewnić wystarczający dowód zabezpieczenia finansowego na pokrycie zwrotu przedpłat oraz powrotu konsumenta do kraju w przypadku jego niewypłacalności lub upadłości.

Punktem wyjścia dla dalszych rozważań w niniejszej sprawie jest stwierdzenie, czy doszło do prawidłowej implementacji powyższej regulacji do systemu prawa krajowego.

Cytowany wyżej przepis dyrektywy Rady z dnia 13 czerwca 1990 r. został implementowany do polskiego systemu prawnego w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 187) oraz w aktach wykonawczych do ustawy. W dacie imprezy turystycznej, z której skorzystać mieli powodowie, obowiązywały rozporządzenia Ministra Finansów: z dnia 16 grudnia 2010 r. w sprawie minimalnej wysokości sumy gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej wymaganej w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych (Dz.U. Nr 238, poz. 1584) i z dnia 21 grudnia 2010 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia na rzecz klientów w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych (Dz.U. Nr 252, poz. 1690).

W ocenie Sądu powyższe regulacje prawne nie zapewniały dostatecznej realizacji założeń powołanej Dyrektywy 90/314, a to z uwagi na fakt, że suma gwarancji ubezpieczeniowej nie pokryła w pełni zwrotu kosztów poniesionych

przez klientów biura w związku z zapłatą ceny, wobec tego nie można zgodzić się, aby zastosowany mechanizm ochrony spełnił funkcję przewidzianą przez Dyrektywę.

Katalog form zabezpieczenia finansowego wynikający z brzmienia art. 7 Dyrektywy 90/314 wyznacza art. 5 ust. 1 pkt 2 cytowanej ustawy stanowiąc, że przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych jest obowiązany zapewnić klientom, na wypadek swojej niewypłacalności pokrycie kosztów powrotu klientów z imprezy turystycznej do miejsca wyjazdu lub planowanego powrotu z imprezy turystycznej, w wypadku gdy organizator turystyki lub pośrednik turystyczny, wbrew obowiązkowi, nie zapewnia tego powrotu, a także zapewnić klientom zwrot wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną w wypadku, gdy z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego oraz osób, które działają w ich imieniu, impreza turystyczna nie zostanie zrealizowana, a także zapewnić klientom zwrot części wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną, odpowiadającą części imprezy turystycznej, która nie zostanie zrealizowana z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego oraz osób, które działają w ich imieniu, przez zawarcie umowy gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej, lub zawarcie umowy ubezpieczenia na rzecz klientów, lub przyjmowanie wpłat klientów wyłącznie na rachunek powierniczy, jeżeli wykonuje usługi turystyczne wyłącznie na terenie kraju i złoży marszałkowi województwa oświadczenie o przyjmowaniu wpłat na rachunek powierniczy.

Jak wynika z treści art. 7 Dyrektywy regulacja ta odnosi się nie tylko do pokrycia kosztów sprowadzenia klienta do kraju oraz zwrotu nadpłaconych środków, ale również nakłada na krajowego ustawodawcę obowiązek określenia, w jaki sposób powyższe świadczenia mają być spełnione, w przypadku gdy przedsiębiorca stanie się niewypłacalny albo ogłosi upadłość. W ocenie Sądu powołana regulacja wprowadza „zobowiązanie rezultatu”, które polega na zapewnieniu skutecznej gwarancji zwrotu całości nadpłaconych pieniędzy oraz powrocie do kraju. Rezultat przewidziany przez ten przepis powinien zapewnić dostateczne zabezpieczenie umożliwiające zwrot nadpłaconych pieniędzy przez konsumenta i jego powrót z podróży, pociąga on za sobą przyznanie konsumentom korzystającym z zorganizowanych podróży praw gwarantujących zwrot nadpłaconych pieniędzy oraz ich powrót z podróży w przypadku niewypłacalności organizatora. Zakłada się zatem zasadę pełnego pokrycia kosztów i zapewnienia skutecznej ochrony klientów (por. wyrok TS z dnia 15 czerwca 1999 r. w sprawie C-140/97, W. R. i inni v. Republika Austriacka).

W ocenie Sądu wskazane wyżej przepisy krajowe nie gwarantują tych praw w pełni, a to powoduje, że nie stanowią prawidłowej implementacji regulacji art. 7 Dyrektywy 90/314.

Podkreślić także należy, że implementacja w zakresie realizacji celu skonkretyzowanego w art. 7 Dyrektywy 90/314 nie może sprowadzać się do wprowadzenia minimalnego poziomu zabezpieczeń, powtórzenia zapisów Dyrektywy 90/314, czy pozostawieniu wyboru zabezpieczenia w postaci gwarancji ubezpieczeniowej na minimalną kwotę sumy gwarancyjnej.

Cytowana wyżej regulacja stanowi, że organizator turystyki ma obowiązek posiadania zabezpieczenia finansowego zapewniającego m.in. zwrot wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną w przypadku jego niewypłacalności. W odniesieniu do wysokości sumy gwarancyjnej, to mowa o niej w art. 10 ustawy o usługach turystycznych stanowiącym w ust. 1, że Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określi, w drodze rozporządzenia, minimalną wysokość sumy gwarancji, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. a, uwzględniając zakres i rodzaj działalności wykonywanej przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych oraz termin i wysokość przyjmowanych przedpłat. W myśl zaś ust. 2 tej regulacji Minister właściwy do spraw instytucji finansowych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw turystyki, po zasięgnięciu opinii (...) Izby (...), określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres ubezpieczenia obowiązkowego, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną, biorąc w szczególności pod uwagę specyfikę wykonywanej działalności oraz jej zakres.

W okresie objętym niniejszym sporem obowiązującymi rozporządzeniami wykonawczymi, wydanymi na podstawie art. 10 ww. ustawy były: rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2010 r. w sprawie minimalnej wysokości sumy gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej wymaganej w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych oraz rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 21 grudnia 2010 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia na rzecz klientów w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych. Zarówno w przypadku gwarancji, jak i ubezpieczenia, dla określenia wysokości zabezpieczenia istotne były następujące kryteria: zakres terytorialny działalności, środek transportu (a ściślej kwestia, czy transportem tym jest transport lotniczy), okoliczność, wysokość i termin pobierania przedpłat oraz wysokość rocznego przychodu.

W ocenie Sądu rozporządzenie z dnia 16 grudnia 2010 r. w sposób niewystarczający zmierzało do realizacji założeń Dyrektywy 90/314, a to z uwagi na fakt, że suma gwarancji ubezpieczeniowej nie pokryła w pełni nawet kosztów powrotu do kraju osób pozostających za granicą. Wprowadzony w akcie prawnym mechanizm ochrony nie realizował funkcji wprowadzonej przez Dyrektywę. Przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych mógł skorzystać z więcej niż jednej formy zabezpieczenia, o czym świadczy wprowadzenie do treści przepisu łącznika „lub”. Powyższe jednak nie zmienia faktu, że możliwość zawarcia przez organizatora turystyki dodatkowej umowy w zakresie zabezpieczenia finansowego - na podstawie art. 10 ustawy o usługach turystycznych - nie wyłączała możliwości wyboru zabezpieczenia w postaci gwarancji ubezpieczeniowej na minimalną kwotę sumy gwarancyjnej. W przypadku wyboru drugiego rodzaju zabezpieczenia organizator spełniał bowiem, w rozumieniu rozporządzenia, obowiązek posiadania odpowiedniego zabezpieczenia.

W ocenie Sądu takie rozwiązanie, które umożliwia wybór zabezpieczenia o minimalnej wysokości, niezapewniającego klientom realnej ochrony i jednocześnie brak ustanowienia sankcji związanych z ewentualnym brakiem przystąpienia do jakichkolwiek zabezpieczeń w dyskutowanym zakresie nie daje się pogodzić z brzmieniem Dyrektywy 90/314 i zdaniem Sądu stanowi nieprawidłową implementację art. 7 do systemu krajowego.

Podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej państwa członkowskiego może stanowić wadliwa implementacja przepisów unijnych do prawa krajowego w sytuacji, gdy ustawodawca krajowy nie dopełnił spoczywających na nim obowiązków wdrożenia regulacji unijnych do wewnętrznego systemu krajowego.

W wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1991 r. w połączonych sprawach C-6/90 i C-9/60 F. i inni v W. podkreślano, że obowiązek naprawienia przez państwo członkowskie szkody znajduje podstawę w art. 5 Traktatu, zgodnie z którym państwa członkowskie zobowiązane są podjąć wszelkie działania o charakterze ogólnym lub jednostkowym, niezbędne w celu wykonania zobowiązań, jakie ciążą na nich na mocy prawa wspólnotowego. Wśród zobowiązań tych znajduje się obowiązek usunięcia niezgodnych z prawem skutków naruszenia prawa wspólnotowego. Trybunał podkreślał, że prawo wspólnotowe ustanawia zasadę, zgodnie z którą państwa członkowskie zobowiązane są naprawić szkody wyrządzone jednostkom poprzez naruszenie prawa wspólnotowego, które może być mu przypisane. Prawo wspólnotowe nakłada na państwo odpowiedzialność, lecz przesłanki, na jakich daje ona prawo do odszkodowania, uzależnione są od charakteru, będącego źródłem wyrządzonej szkody, naruszenia prawa wspólnotowego. W sprawie F. i inni v W. Trybunał wskazał, iż w przypadku niepodołania przez państwo obowiązkowi podjęcia wszelkich działań niezbędnych w celu osiągnięcia celu założonego w dyrektywie, pełna skuteczność tej normy prawa wspólnotowego wymaga istnienia prawa do uzyskania naprawienia szkody, o ile zostaną spełnione trzy przesłanki: 1. rezultat zamierzony w dyrektywie powinien obejmować przyznanie jednostkom określonych uprawnień 2. koniecznym jest możliwość określenia treści tych uprawnień na podstawie przepisów dyrektywy 3. istnienie związku przyczynowego między naruszeniem zobowiązania ciążącego na państwie, a poniesioną przez poszkodowanych szkodą. Powyższe przesłanki warunkują powstanie po stronie jednostek prawa do uzyskania naprawienia szkody od państwa członkowskiego bezpośrednio na podstawie prawa wspólnotowego. Z kolei naprawienie przez państwo skutków spowodowanej szkody odbywać się winno w ramach krajowego prawa zobowiązań.

W niniejszej sprawie, jak wskazywano, mamy do czynienia z wadliwą implementacją Dyrektywy 90/314. Powodom przysługiwała ochrona zapewniona przez Dyrektywę w postaci gwarancji zwrotu pieniędzy wpłaconych na wycieczkę w razie ogłoszenia niewypłacalności organizatora, której to ochrony powodowie nie otrzymali, chociaż taki obowiązek został ukonstytuowany regulacją Dyrektywy.

Na szkodę powodów składała się kwota 5.205,79 zł, która stanowi część ceny wycieczki wpłaconej przez nich, a z której powodowie nie mogli skorzystać. Powodowie otrzymali jedynie zwrot części ceny w wysokości 20,21 zł z gwarancji ubezpieczeniowej. W sytuacji prawidłowego wdrożenia aktu unijnego do systemu prawa krajowego, powodowie nie ponieśliby szkody, bowiem otrzymaliby świadczenie z prawidłowo funkcjonującej gwarancji. W ocenie Sądu powyższe niezbitnie wskazuje na fakt, że pomiędzy wadliwą implementacją Dyrektywy a szkodą poniesioną przez powodów (tj. nieodzyskaniem uiszczony części ceny wycieczki) zachodzi związek przyczynowo – skutkowy.

Konkludując powyższą część rozważań wskazać należy, że rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 i 21 grudnia 2010 r. nie zmierzały do wyczerpującej regulacji ochrony zakreślonej przez art. 7 Dyrektywy 90/314. W konsekwencji w majątku powodów doszło do uszczerbku majątkowego, który winien być wyrównany poprzez wprowadzenie minimalnego standardu ochrony Dyrektywy. Niewątpliwym jest, że powodowie powyższego zostali pozbawieni na skutek wadliwej transpozycji przepisów unijnych do porządku krajowego państwa członkowskiego. Normalnym skutkiem wadliwej implementacji Dyrektywy była szkoda po stronie powodów (art. 361 k.c.). Jak wskazywał Sąd Okręgowy w Warszawie w wyroku z dnia 28 listopada 2014 r. (V Ca 594/14), rozporządzenie Ministra Finansów z 2010 r. nie przewidywało wzrostu minimalnej wysokości sumy gwarancyjnej proporcjonalnie do wzrostu deklarowanego przychodu, jeżeli w okresie obowiązywania umowy ubezpieczenia zostanie przekroczony deklarowany roczny przychód, na podstawie którego została ustalona minimalna wysokość sumy gwarancyjnej, tak jak to reguluje obecnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 02 kwietnia 2013 r. Nie istniał więc wówczas mechanizm, który chroniłby klientów biur podróży w razie jego niewypłacalności. Gdyby taki mechanizm istniał, powodowie otrzymaliby zwrot całej uiszczony ceny wycieczki z gwarancji. Nie doszłoby wówczas do powstania szkody w ich majątku.

Wskazać należy, że okoliczności te potwierdza także fakt wykreślenia organizatora turystyki z Rejestru organizatorów i pośredników turystycznych decyzją z dnia 03 października 2012 r. nr (...) Marszałka Województwa (...) i ustanowienie zakazu wykonywania przez (...) S.A. w B. działalności gospodarczej w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych w związku z nieusunięciem naruszeń wykazanych w wyniku kontroli z dnia 22 czerwca 2012 r. przeprowadzonej w (...) S.A. w B. z upoważnienia Marszałka Województwa (...), kiedy to wezwano organizatora turystyki do podniesienia minimalnej sumy gwarancji ubezpieczeniowej dostosowanej do faktycznych terminów pobierania przedpłat. Okoliczność ta przesądza o tym, że obowiązujące regulacje nie były wystarczającym gwarantem korzystania z ochrony ustanowionej mocą art. 7 Dyrektywy 90/314.

Tym samym w ocenie Sądu zostały spełnione wszystkie przesłanki odpowiedzialności pozwanego względem powodów.

Mając powyższe na uwadze Sąd w pkt I wyroku zasądził od pozwanego Skarbu Państwa - Ministra Finansów oraz Ministra Sportu i Turystyki na rzecz powodów kwotę 5.205,79 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 25 września 2015 roku do dnia zapłaty, zaś w pkt II wyroku Sąd oddalił powództwo w części, tj. co do kwoty 20,21 zł, którą to kwotę powodowie otrzymali z gwarancji ubezpieczeniowej nr GT (...) z dnia 05 września 2011 r. W tym zatem zakresie Sąd uznał, iż powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c., zgodnie z którym jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony, ani nie wynika z właściwości zobowiązania powinno być ono spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Co do roszczeń odszkodowawczych z czynów niedozwolonych obowiązuje ogólna reguła, wynikająca z art. 455 k.c., zgodnie z którą świadczenia te powinny być spełnione przez sprawcę szkody bezpośrednio po wezwaniu go o zapłatę (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 września 1970 r., II PR 257/70, OSNCP 1971, nr 6, poz. 103, z dnia 30 marca 1998 r., III CKN 330/97, OSNC 1998, nr 12, poz. 209). Z akt sprawy

wynika, że pozwany został wezwany do zapłaty w dniu 21 września 2015 r. (data odbioru przesyłki, k. 30) i wyznaczono mu 3-dniowy termin do uiszczenia wskazanej kwoty, należało więc uznać, że roszczenie stało się wymagalne z dniem 25 września 2015 roku. Mając powyższe na uwadze Sąd zasądził odsetki, zgodnie z żądaniem pozwu, od dnia 25 września 2015 roku.

Koszty strony powodowej, zgodnie z przedstawionym przez pełnomocnika spisem kosztów złożonym przed zamknięciem rozprawy, wyniosły 3.399,80 zł. Na żądane przez powodów koszty składały się: wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika w wysokości 2.400 zł, kwota 267,00 zł tytułem opłaty od pozwu, kwota 17,00 zł tytułem opłaty skarbowej oraz 715,80 zł tytułem łącznych kosztów przejazdów pełnomocnika do Sądu na rozprawę w dniu 21 czerwca 2016 r., 11 maja 2016 r. i 30 sierpnia 2016 r.

Mając na uwadze powyższe Sąd w pkt II wyroku zasądził na rzecz powodów od pozwanego kwotę 3.399,80 zł tytułem kosztów procesu na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., tj. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, skoro powództwo uwzględnione zostało niemal w całości.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji.

ZARZĄDZENIE

(...)